

آزمون ادبیات پایه یازدهم

زمان ۶۰ دقیقه

۱

کدام ابیات مفهوم یکسانی دارند؟

- الف- به نسب فخر، ز نقص گهر و کم‌خردی است
ب- چون شیر به خود سپه‌شکن باش
ج- حشمت و جاه جهان نقش سراب است مرا
د- این ناکسان که فخر بر اجداد می‌کنند
ه- فخری که از وسیت دون همتی رسد
- چون نگین چند توان زیست به نام دگران
فرزند خصال خویشتن باش
به نظر تاج و کمر موج و حباب است مرا
چون سگ به استخوان، دل خود شاد می‌کنند
گر نام و ننگ داری از آن فخر، عار دار

(۲) الف - ج - د

(۱) الف - ب - د

(۴) ج - د - ه

(۳) ب - ج - ه

۲

مفهوم کدام بیت، از بیت زیر استنباط می‌شود؟

"کرم ورزد آن سر که مغزی در اوست
که دون همتانند بی‌مغز و پوست"

- (۱) از تماشا به ندارد حاصلی دنیای خشک
(۲) دستی که ریزشی نکند شاخ بی‌بر است
(۳) چو بید اگرچه در این باغ بی‌بر آمده‌ام
(۴) برو شیر درنده باش ای دغل
- صورت دیوار اگر در بر نباشد گو مباش
نخلی که میوه‌ای ندهد خشک بهتر است
به عذر بی‌ثمری سایه‌گستر آمده‌ام
مینداز خود را چو روباه شل

۳

"ضمایر متصل" در کدام بیت نقش "مضافالیه و مفعول" دارد؟

- (۱) غمزهات میریخت خونم گفتم این از چیست؟ گفت
(۲) خاکم به باد دادی از دل مشو غبارم
(۳) خاک پایت شد سر من بر سر من میگذر
(۴) تو میروی و برآنم که در پی تو برانم
- بر تو رحم آمد مرا مسکین‌نوازی میکنم
در آتشم فکندی غافل مشو ز دودم
تا چو گرد از رهگذارت سرفرازی میکنم
ولیک گردش گردون گرفته است عنانم

۴

در کدام عبارت "مفعول، دو صفت مضافالیه، شاخص و منادا" یافت میشود؟

- (۱) میگوید "حاج احمد آقا! پسر گل‌گلاب! دشمن عنقریب است که توی این دشت وسیع عملیات کند."
(۲) اشاره به احمدرضا میکنم و میگویم: "حاجی! به نظر من حقیر این لگد آخری که احمدرضاخان به الاغ زد، اضافی بود."
(۳) میگویم: "حاج آقا! شما هرچه دستور بدهید به دیده منت. اقا برادر من! دشت است زمین فوتبالدستی محله نیست که نوکرتم!"
(۴) میگوید: "مؤمن خدا! ما که باشیم که شما را سر کار بگذاریم. به هر وسیله‌ای که شده مینها را توی دشت وسیع، روبه‌روی دشمن کار بگذارید."

۵

ابیات زیر با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟

"سحر دیدم درخت ارغوانی کشیده سر به بام خسته‌جانی
به گوش ارغوان آهسته گفتم: بهارت خوش که فکر دیگرانی"

- (۱) گرچه دارد سودها آسودگی از باج و خرج
(۲) سایه من گرچه میبخشد سعادت خلق را
(۳) کناره کردن از افتادگان مرّوت نیست
(۴) کاش بودندی به گیتی استوار و دیرپای
- در زیان گشتن شریک خلق سود دیگر است
از جهان قانع به مشتی استخوان گردیده‌ام
کسی به سایه خود سر گران نمیباشد
دوستان در دوستی چون دشمنان در دشمنی

مفهوم بیت زیر از کدام بیت استنباط میشود؟
 "چه در کار و چه در کار آرمودن نیاید جز به خود محتاج بودن"

- (۱) آن به که نمایم سفر اندر طلب سیم تا کار من از سیم شود ساخته چون زر
- (۲) اهل همت را نشاید تکیه بر بازوی کس خیمه افلاک بی چوب و طناب استاده است
- (۳) به هر کاری که همت بسته گردد اگر خاری بود گلدسته گردد
- (۴) محتاج به دانه زمین نیست مرغی که به شاخ لامکان رفت

مفهوم کدام ابیات یکسان است؟

- (الف) بخور تا توانی به بازوی خویش که سعیت بود در ترازوی خویش
- (ب) ز تو این همه جهد و کوشش که چه؟ ز تاب و تف حرص جوشش که چه؟
- (ج) گر ندارد غم ما دهر نرنجیم از او زانکه در خاطر ما نیز غم دنیا نیست
- (د) جهد میکن روز و شب در کوی رنج بو که ناگاهی ببینی روی گنج
- (ه) نیست چیزی در جهان بیفایده تو نصیب خویش جو زین مائده

- (۱) الف - د
- (۲) الف - هـ
- (۳) ب - د
- (۴) ج - هـ

در کدام ابیات، تشبیه و استعاره هر دو به کار رفته است؟

- (الف) شب وصال تو چون باد بی وصال بود غم فراق تو گویی هزار سال بود
- (ب) روح ز تو خوبتر به خواب نبیند چشم فلک چون تو آفتاب نبیند
- (ج) پیوند روح می کند این باد مشکبیز هنگام نوبت سحر است ای ندیم خیز
- (د) جانها ز دام زلف چو بر خاک می فشاند بر آن غریب ما چه گذشت ای صبا بگو

- (۱) الف - ب
- (۲) الف - ج
- (۳) ب - د
- (۴) ج - د

بیت زیر با کدام بیت، ارتباط مفهومی دارد؟

"سعدی از سرزنش غیر تترسد هیئات غرقه در نیل چه اندیشه کند باران را"

- (۱) حسن هیئات است حق عشق را ضایع کند بلبان را از حدیث گلدهان پر گل شود
- (۲) عاشق پردل نمی اندیشد از زخم زبان سیل از دریا به خاری روی گردان کی شود؟
- (۳) تا بود ریشه قارون به زمین هیئات است که در این باغ نهالی ز کرم سبز شود
- (۴) سیل بیکار است چون از خود برآرد خانه آب نفس چون طغیان نماید بدتر از شیطان شود

رابطه معنایی مندرج روبه روی همه گزینه ها "کاملاً" درست است، به جز:

- (۱) مرشد و مرید - اقبال و ادبار - مقبل و بدبخت (تضاد)
- (۲) میوه و انار - ماه و ستاره - زیرانداز و گلیم (تضمن)
- (۳) سنان و شمشیر - معبر و گذرگاه - هیون و باره (تناسب)
- (۴) قوی و شگرف - سیر و بیزار - صید و نخجیر (ترادف)

در همه گزینه ها معنی تمام واژه ها درست است، به جز:

- (۱) (شرع: خیمه) (توقیع: مهر کردن) (حمیت: مردانگی)
- (۲) (ادبار: سیه روزی) (خطوه: گام) (صباح: زیبایی)
- (۳) (متفق: هم عقیده) (کافی: باکفایت) (صعب: دشوار)
- (۴) (وبال: گناه) (مرشد: سالک) (پالیز: کشتزار)

- ۱) به کار آیدت چون رگ تلخ می / به یاد آوری تلخی کام من (حس آمیزی)
 ۲) فریب دخترِ رز طرفه می زند ره عقل / مباد تا به قیامت خراب طارم تارک (تشبیه)
 ۳) نداد بوسه و این با که می توان گفتن / که تلخکامی ما زان دهان شیرین است (تناقض)
 ۴) پردهٔ مطربم از دست برون خواهد برد / آه اگر زانکه درین پرده نباشد یارم (جناس همسان)

در کدام گزینه به مفهوم "جبر، تسلیم و قضای الهی" اشاره نشده است؟

- ۱) من نه آنم که ز جور تو نبالم حاشا / بندهٔ معتمد و چاکر دولت خواهم
 ۲) آنچه سعی است من اندر طلبت بنمایم / این قدر هست که تغییر قضا نتوان کرد
 ۳) اگر دستم رسد روزی که انصاف از تو بستانم / قضای عهد ماضی را شبی دستی برافشانم
 ۴) بارها گفته ام و بار دگر می گویم / که من دلشدهٔ این ره نه به خود می گویم

در کدام گروه واژه، رابطهٔ معنایی واژه‌ها، با سایر گروه‌ها، متفاوت است؟

- ۱) آسمان و ماه - دریا و ماهی - شعر و قصیده
 ۲) تفوق و برتری - عقده و گره - صواب و صلاح
 ۳) حیوان و چنگال - آشپزخانه و چاقو - رمضان و تشنگی
 ۴) خانواده و همسر - مدرسه و تخته سیاه - پادگان و سرباز

در همه گزینه ها "شاخص" دیده می شود جز گزینه

- ۱) دکتر معین با دفاع از پایان نامهٔ خود در سال ۱۳۲۱ نخستین دکتر ادبیات در ایران شناخته شد.
 ۲) امامزادهٔ ده از بناهای عمومی است و گنبد امامزاده از سایر بناها بلندتر نیست.
 ۳) امیر مسعود شبگیر برنشت و به کران رود هیرمند رفت با یوزان و حشم و ندیمان و مطربان.
 ۴) سید اشرف الدین گیلانی با مردم زیست و بعد از مرگ در میان مردم پرآوازه بود.

در بیت گزینه همه واژه‌های مشخص شده، هسته گروه خود هستند.

- ۱) در بهشت از زانکه برقع بر نیندازی ز رخ روضهٔ رضوان جهنم باشد و راحت عذاب
 ۲) هر دمی از من مسکین بتابی از چه روی / هر زمان از درگه خویشم برای از چه باب
 ۳) گر به خیال روی او در رخ مه نظر کنم / مردم چشمم از حیا آب کند سحاب را
 ۴) ز آتش هجران تو دود به مغزم رسید / اشک ز چشمم گشاد مایهٔ اشک است دود

کلمات کدام گزینه تماماً هسته گروه اسمی در متن زیر هستند؟

"در این سفر، شاهزاده را فرزانه مردی همراهی می‌کرد، او کسی جز میرزا عیسی قائم مقام نبود. شاهزادهٔ نوجوان، وی را نه تنها وزیر خردمند، بلکه مرشد و پدر معنوی خود می‌دانست و بی اذن و خواست او دست به کاری نمی‌زد. شوق وزیر اندیشمند و نیک‌خواه نیز به او کمتر از شوق ولیعهد به وزیر نبود. در چشم‌های درشت، سیاه و گیرای عباس میرزا، یک جهان معنی و کشش می‌دید و در امتداد نگاه متفکرش، افق‌های روشن تدبیر ملک و رعیت‌پروری را می‌خواند."

- ۱) فرزانه، شاهزاده، اذن، شوق
 ۲) سفر، شوق، شاهزاده، نگاه
 ۳) اذن، امتداد، عیسی، مرشد
 ۴) افق‌ها، عباس، سفر، پدر

ترتیب قرار گرفتن ابیات به لحاظ داشتن آرایه‌های "حس آمیزی، جناس، اغراق، ایهام تناسب و مجاز" در کدام گزینه درست آمده است؟

- الف) ندارد در تو فریاد گرفتاران اثر ورنه / ز عاجز نالی من خون ز چشم دام می‌آید
 ب) ببین به ساز و میسر از ترانه‌ای که ندارم / توان به دیده شنیدن فسانه‌ای که ندارم
 ج) نه چمن شکوفه‌ای زُست چون روی دل‌ستان / نه صبا صنوبری یافت چون قامت بلندت
 د) ای برادر چو خاک خواهی شد / خاک شو، پیش از آنکه خاک شوی
 هـ) کسی که روی تو دیده است، از او عجب دارم / که باز در همه عمرش سر تماشایی است

- ۱) ب، د، هـ، الف، ج
 ۲) ب، د، الف، هـ، ج
 ۳) ب، الف، هـ، ج، د
 ۴) هـ، د، الف، ب، ج

- (۱) تنها نه مرا با رخ و زلفت هوسی هست کامروز کسی نیست که صاحب‌هوسی نیست (نهاد - مسند)
 (۲) غم است حاصلم از عشق و من بدین شادم که گرچه هست غم نیست از غم غم هیچ (نهاد - قید)
 (۳) بود آیا که شود بخت من خسته بلند کایدم قامت آن سرو خرامان در خواب (متمم - صفت)
 (۴) گر خلق کنندم سیر تیر ملامت من بازنگیرم نظر از تیر و کمات (مسند - مفعول)
 در کدام بیت "تشبیه و استعاره" هر دو، وجود دارد؟

- (۱) پشت هر شادی غمی بنهفته بنگر که آسمان ابر گریان دارد و خورشید خندان نیز هم
 (۲) از زبان سوسن آزاده‌ام آمد به گوش کاندز این دیر کهن‌کار سبک‌باران خوش است
 (۳) به تولای تو در آتش محنت چو خلیل گوییا در چمن لاله و ریحان بودم
 (۴) شکر بر خویشتن خندد گر آن ماه به شکرخنده بگشاید دهان را

- آرایه‌های: "حس‌آمیزی، تلمیح، کنایه و جناس تام" به ترتیب، در کدام ابیات وجود دارد؟
 الف- گرچه صد بار غمت خاک مرا داد به باد نیست بر خاطر من از تو غباری باری
 ب- چشمتم به خواب چشم مرا خواب می‌برد زلفت به تاب جان مرا تاب می‌برد
 ج- از سر یک دانه گندم در نمی‌آری گذشت وز برای نزهت دل باغ رضوان بایدت
 د- چنان بر صورت شیرین این دیوانه مفتونم که در خاطر نمی‌گنجد خیال ملک پرویزم
 در کدام بیت تعداد استعاره‌ها کمتر است؟

- (۱) به فندق مالش ترکان چین داد دو هندو را ز سیمین بند بگشاد
 (۲) چون برد لعل تو از جام تنم جان کهن ساقیان جان نو آرند و در آن جام کنند
 (۳) طوطی شکر شکستن دیگر روا ندارد گر پسته‌ات ببیند وقتی‌که در کلامی
 (۴) تنگ شد بی‌پسته‌ات، بر ما جهان تلخ شد بی‌شکرت، بر ما شراب
 مفهوم ترکیب "دریای خون" در کدام گزینه با سایر گزینه‌ها تفاوت معنایی دارد؟

- (۱) آن دشت را که رزمگه تو بود ورا دریای خون لقب شود و کوه استخوان
 (۲) در آن دریای خون، در دشت تاریک به دنبال سر چنگیز می‌گشت
 (۳) چه دارم هرچه دارم من نشاید آن تو را دانم یکی دریای خون دانم که آن را دیده می‌گویم
 (۴) که امروز ازین رزم شد رنگ و بوی همه رزمگه شد چو دریای خون
 ضرب‌المثل "از تو حرکت از خدا برکت" با کدام بیت تقابل مفهومی دارد؟

- (۱) همت ز دل و عرض تجمل بود از دست منت ز خلاق بود و رزق ز خالق
 (۲) رزق چون زود دهد دست‌به‌هم زود رود نکنم شکوه اگر روزی من دیر آید
 (۳) نرفت از پیش کاری چون به دست‌وپا زدن صائب دو دست سعی را بر پشت بستم تا چه پیش آید
 (۴) رزق هرچند بی‌گمان برسد شرط عقل است جستن از درها

- در کدام گزینه افعال از مصدر "شدن" با دو معنای متفاوت یافت می‌شوند؟
 (۱) همچو جعدان دشمن بازان شدیم لاجرم وامانده ویران شدیم
 (۲) خشک شدیم بر زمین پرده ز روی برفکن تا لب خشک عاشقان تر شود از زلال تو
 (۳) ما شربت هجر تو چشیدیم و شدیم هجران تو بر وصل گزیدیم و شدیم
 (۴) چون خیال او درآمد بر درش دربان شدیم چون خیال او برون شد ما در این درماندیم